

ENFLASYONA DİRENEN YAPTIRIM: TÜRK CEZA HUKUKUNDA DÜZENLENEN ADLİ PARA CEZASININ REEL DEĞERİNİN AZALMASI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME^(*)

Çağrı Tuğşat KEMALOĞLU^(**)

Öz

Gün para cezası sistemini benimseyen Türk Ceza Kanunu'nun ("TCK") yürürlüğe girdiği tarihten günümüze kadar, adli para cezasının düzenlendiği 52. maddedeki alt ve üst sınır miktarlarında herhangi bir güncelleme yapılmamıştır. Ülkemizde ise özellikle son yıllarda yaşanan enflasyon artışının bir sonucu olarak Türk Lirası oldukça fazla değer kaybetmiştir. Her ne kadar adli para cezası, hapis cezasının doğuracağı muhtemel sakıncaları önlemek amacıyla daha hafif suçlar için öngörülmuş bir yaptırım türü olsa da 1 gün karşılığı öngörülen adli para cezasının reel değerindeki dramatik düşüşün, yıllar içinde adli para cezasının etkinliğini ve caydırıcılığını yitirmesine sebep olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

İfade etmek gerekir ki 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının alt ve üst sınırı arasındaki fark da oldukça düşüktür. Bu durum, adli para cezasının bireyselleştirilmesini zorlaştırmakta, ekonomik gücü yüksek olan bir fail aleyhine hükmedilecek adli para cezası ile ekonomik gücü düşük olan bir fail aleyhine hükmedilecek adli para cezası arasında adil bir fark olmasına izin vermemektedir. TCK'da 1 gün karşılığı öngörülen adli para cezası miktarının üst sınırı alt sınırının 5 katı iken; adli para cezasına ilişkin kanuni düzenlemeleri çalışmamıza konu olan ülkelerden Almanya'da 30.000 katı, Avusturya'da 1250 katı, İsviçre'de 300 katıdır. Sonuç adli para cezasının miktarı ayrıca tespit edilecek gün unsuruna bağlı olsa da karşılaştırma yapılan neredeyse her ülkedeki 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının alt ve üst sınırları arasındaki makas aralığının TCK'ya kıyasla oldukça geniş olması dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler

Adli Para Cezası, Gün Para Cezası Sistemi, Enflasyon, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), Kanunilik İlkesi.

INFLATION-RESISTING SANCTION: A COMPARATIVE ANALYSIS ON THE DECREASE IN THE REAL VALUE OF THE JUDICIAL FINE REGULATED IN THE TURKISH CRIMINAL LAW

Abstract

Since the entry into force of the Turkish Criminal Code ("TCC"), which adopts the day-fine system, there has been no update in the lower and upper limits in Article 52, which regulates the judicial fine. However, the Turkish Lira has depreciated considerably because of the increase in inflation in recent years. Although the judicial fine is a type of

(*) Makalenin Dergiye Geliş Tarihi: 07.11.2023 - Makalenin Kabul Edildiği Tarih: 05.12.2023, DOI No: 10.54704/akdhfd.1387608.

Bu çalışma - Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. kuruluş yıl dönümü vesilesiyle - her vatandaşına kendini gerçekleştirebilme imkânı sunan Cumhuriyet'e ve onun kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ile silah arkadaşlarına ithaf edilmiştir.

(**) LL. M. (Hamburg), Hamburg Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi / Hamburg, Almanya.

E-posta: ctkemaloglu@gmail.com,

Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0002-9091-1726>.

"This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)"

sanction anticipated to prevent the possible drawbacks of imprisonment for less serious offenses, it would not be wrong to say that the dramatic decrease in the real value of the amount of the judicial fine for one day has caused the judicial fine to lose its effectiveness and deterrence over the years.

It should be noted that the difference between the lower and upper limit of the judicial fine for one day is also quite low. This makes it difficult to individualize the judicial fine and does not allow for a fair difference between the judicial fines to be imposed against a perpetrator with a high economic power and one with low economic power. While the upper limit of the amount of judicial fine foreseen for one day in the TCC is five times the lower limit, it is 30.000 times in Germany, 1250 times in Austria, 300 times in Switzerland, among the countries whose legal regulations on judicial fines are the subject of our study. Although the amount of the final judicial fine also depends on the day element to be set, it is noteworthy that the gap between the lower and upper limits of the amount of judicial fine for one day in almost every studied country is wider in comparison to the TCC.

Keywords

Judicial Fine, Day-Fine System, Inflation, Consumer Price Index (CPI), Principle of Legality.

Extended Abstract

Since the entry into force of the TCC, which adopts the day-fine system, there has been no update in the lower and upper limits in Article 52, which regulates the judicial fine. However, the Turkish Lira has depreciated considerably because of the increase in inflation in recent years. Although the judicial fine is a type of sanction anticipated to prevent the possible drawbacks of imprisonment for less serious offenses, it would not be wrong to say that the dramatic decrease in the real value of the amount of the judicial fine for one day has caused the judicial fine to lose its effectiveness and deterrence over the years.

It should be noted that the difference between the lower and upper limit of the judicial fine for one day is also quite low. This makes it difficult to individualize the judicial fine and does not allow for a fair difference between the judicial fines to be imposed against a perpetrator with a high economic power and one with low economic power. While the upper limit of the amount of judicial fine foreseen for one day in the TCC is five times the lower limit, it is 30.000 times in Germany, 1250 times in Austria, 300 times in Switzerland, among the countries whose legal regulations on judicial fines are the subject of our study. Although the amount of the final judicial fine also depends on the day element to be set, it is noteworthy that the gap between the lower and upper limits of the amount of judicial fine for one day in almost every studied country is wider in comparison to the TCC.

In addition to the fact that judicial fines have significantly lost their deterrence, imprisonment sentences have also lost their effectiveness and deterrence due to the amendments made in the Law No. 5275 on the Execution of Penalties and Security Measures ("Execution Law"), especially in recent years, regarding the execution regime of prison sentences. Thus, it can be said that both types of criminal sanctions stipulated in the TCC have become ineffective, at least except for crimes that require relatively high prison sentences. To give an example: From the date of entry into force of the TCC until October 2023, the cumulative Consumer Price Index ("CPI") increased by 1347,68%. On the other hand, the value in U.S. Dollar of the maximum judicial fine that could be imposed on the date of entry into force of the TCC - considering the cumulative CPI increase in the USA - decreased by approximately 1 in 32 in the same period. However, during this period, the upper limit of the judicial fine equivalent to one day has not been updated.

To provide a solution to the problem, it is essential to increase the upper limit of the amount of judicial fine for one day to a level suitable for today's economic conditions with a legal regulation considering the rate of increase in the CPI. Moreover, it is certain that the upper limit that is to be re-determined according to the cumulative CPI increase rate will lose its value again due to inflation in the next few years. Therefore, by considering the cumulative CPI increase rate, but also by making an increase above this rate, it will be possible to break the negative effect of the dramatic decrease in the value of the Turkish Lira caused by inflation on the judicial fine and the effectiveness and deterrence of this sanction can be re-established.

This study aims to draw attention to the extent to which the judicial fine sanction regulated in the TCC has lost its real value due to inflation and to encourage the legislator to solve this problem, which we believe has a negative impact on the criminal justice system. For this purpose, the regulations on judicial fines in Germany, Austria, Switzerland, Sweden and Spain will be examined in outline. The reason for the preference of these countries is that the day-fine system is also accepted in their respective criminal codes as it is in the TCC.

Furthermore, in the face of the fact that it is not usual to have so much numerical information in an article on criminal law, to make it more comprehensible for the reader, the numerical data in both the TCC and the judicial fine regulations in the abovementioned countries are also presented via a table. Apart from these data, alternative answers to the question of “*What would both the upper limit in question and the total amount of the fine calculated accordingly be today if the upper limit of the judicial fine for 1 day stipulated in the TCC had been calculated according to the various indices above?*” have also been tabulated.

GİRİŞ

Yürürlüğe girdiği 1.6.2005 tarihinden günümüze kadar, adli para cezasının düzenlendiği 5237 sayılı TCK m. 52 hükmünde 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının alt ve üst sınırlarında herhangi bir güncelleme yapılmamıştır. Ancak ülkemizde özellikle son yıllarda yaşanan yüksek enflasyon artışlarının bir sonucu olarak Türk Lirası oldukça fazla değer kaybetmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (“TÜİK”) verilerine göre TCK’nın yürürlüğe girdiği Haziran 2005 tarihinde TÜFE 116,81 iken, bu tarihin üzerinden geçen 18 yılın ardından Haziran 2023’te TÜFE 1351,69 olmuştur¹. Diğer bir ifadeyle Haziran 2005 tarihinden Haziran 2023 tarihine kadar geçen sürede birikimli TÜFE artış oranı yaklaşık %1057,08’dir. Buna göre Haziran 2005’teki 100 TL’nin TÜİK’in 18 yıllık birikimli TÜFE artış oranı verisine göre Haziran 2023’teki karşılığı yaklaşık 1157² TL’dir.

Öte yandan TCK’nın yürürlüğe girdiği 1.6.2005’te kural olarak en fazla 73.000 TL tutarında adli para cezasına hükmedilebilirdi ve bu tarihte 1 Amerika Birleşik Devletleri (“ABD”) dolarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (“TCMB”) tarafından ilan edilen efektif alış fiyatı 1,35 TL idi³. Buna göre TCK m. 52 uyarınca kural ve teorik olarak hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası miktarı olan 73.000 TL’nin TCK’nın yürürlüğe girdiği tarihteki ABD doları cinsinden karşılığı yaklaşık 54.074 ABD dolarıdır. Aradan geçen 18 yıldan fazla süreye ve ülkemizde bu sürenin özellikle son 3 yılının yüksek enflasyon ile geçmesine rağmen günümüzde adli para cezası kural olarak yine en fazla 73.000 TL olarak uygulanmaktadır. Bu miktarın, 1 ABD Doları’nın TCMB tarafından ilan edilen efektif alış fiyatının yaklaşık 27,38 TL olduğu⁴ 2.10.2023 tarihi itibarıyla ABD doları cinsinden karşılığı ise yaklaşık 2.666 ABD dolarıdır.

İfade etmek gerekir ki “kural olarak” ifadesini tercih etmemizin sebebi, her ne kadar TCK’da gün para cezası sistemi kabul edilmişse de⁵ bazı suçlar için öngörülen

¹ Çalışmada TÜFE hesabında dikkate alınan veriler TÜİK’in “Tüketici fiyat endeksi ve değişim oranları” isimli tablosundan edinilmiştir. Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=enflasyon-ve-fiyat-106&dil=1> (“İstatistiksel Tablolara” sekmesinden ilgili tabloya erişilebilir).

² Metni sadeleştirme gayesiyle virgülden önceki kısım en az 4 basamaklı olan para miktarlarında; virgülden sonraki 0,5’ten küçük ondalık sayılar en yakın alt tam sayıya, 0,5 ve üzeri ondalık sayılar ise en yakın üst tam sayıya yuvarlanmıştır.

³ Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/200506/01062005.xml>.

⁴ Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202310/02102023.xml>.

⁵ Para cezası sistemleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tarık Polat Işoğlu, *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Adli Para Cezası* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2008), 128 vd.; İzzet Özgenç, *Türk*

adli para cezalarında gün para cezası sisteminden farklı veya buna ek olarak nispi para cezası türünün de esas alınmış olması ve bazı suç tiplerinde TCK m. 52/1 hükmünden ayrılarak farklı gün miktarlarının öngörülmüş olmasıdır. Bu bağlamda TCK m. 158/1 2. cümle hükmü ile 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 160'ta düzenlenen "Zimmet" suçu karşılığında öngörülen adli para cezaları örnek olarak gösterilebilir⁶. Ancak vurulamak gerekir ki çalışmamızın amacı ayrıntılı olarak para cezası sistemlerini incelemek değil, TCK'da düzenlenen adli para cezası yaptırımının enflasyon karşısında reel değerini ne ölçüde yitirdiğine dikkat çekmek ve kanun koyucuyu ceza adaleti sistemini olumsuz anlamda etkilediğini düşündüğümüz bu sorunun çözümü için düzenleme yapmaya teşvik etmektir. Bu amaca matuf olarak Almanya, Avusturya, İsviçre, İsveç ve İspanya'da adli para cezası düzenlemeleri ana hatlarıyla incelenecektir. Bu ülkelerin tercih edilmesindeki sebep ise gün para cezası sistemini kabul etmiş olmalarıdır. Çalışmada adli para cezası düzenlemeleri karşılaştırma konusu yapılan ülkelerin para birimleri arasında yeknesaklığı sağlamak amacıyla hesaplamalar - her ne kadar son çeyrek asırda küresel rezervlerdeki payı azalmış olsa da⁷ - günümüzde küresel olarak en yaygın rezerv para birimi olan⁸ ABD dolarına göre yapılmıştır⁹.

I. ADLİ PARA CEZASININ AMACI VE CAYDIRICILIĞI

Adli para cezası, sanığın hapis cezasının infazından sonra karşılaştığı topluma tekrar entegre olma, dışlanma ve damgalanma gibi sorunları gidermek amacıyla, haksızlık içeriği düşük hafif suçlar için hapis cezasına alternatif olarak öngörülmüş bir yaptırımdır¹⁰. TCK m. 52 hükmü gerekçesinde de belirtildiği üzere, TCK'da kabul edilen para cezası sistemi olan gün para cezası sistemiyle hedeflenen, "*para cezasının kişinin ödeme gücüne göre belirlenmesi yoluyla, suç işleyen zengin ile fakir arasındaki eşitsizliği gidermektir*"¹¹. Bu amaçlardır ki gün para cezası sisteminde hâkim veya mahkeme bir taraftan adli para cezası tam gün sayısını kanunda öngörülen alt ve üst

Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 903 vd.; Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 13. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 633 vd.; Mahmut Koca ve İhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 15. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 646.

⁶ Özgenç, 905 vd.; Koca ve Üzülmöz, *Genel Hükümler*, 647.

⁷ Serkan Arslanalp, Barry Eichengreen ve Chima Simpson-Bell, "The Stealth Erosion of Dollar Dominance: Active Diversifiers and the Rise of Nontraditional Reserve Currencies", *Working Paper, International Monetary Fund* 58 (2022): 5 vd.

⁸ IMF Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves (COFER), Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023. <https://data.imf.org/?sk=e6a5f467-c14b-4aa8-9f6d-5a09ec4e62a4>.

⁹ ABD Doları dışındaki yabancı para birimleri ABD Doları'na çevrilirken 2.10.2023 tarihinde TCMB tarafından ilan edilen gösterge niteliğindeki USD/TRY efektif alış kuru ile EUR/USD, USD/CHF ve USD/SEK çapraz kurları dikkate alınmıştır. Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202310/02102023.xml>.

¹⁰ Özgenç, *Genel Hükümler*, 900; Bernd-Dieter Meier, *Strafrechtliche Sanktionen*, 5. Auflage (Berlin: Springer, 2019), 64; Para cezasının leh ve aleyhindeki görüşler için bkz. Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 17. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 652 vd.

¹¹ TBMM Adalet Komisyonu Raporu, Dönem: 22, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı 664.

sınırlar arasında TCK m. 61'e göre belirleme, diğer taraftan ise failin ekonomik ve diğer şahsi hâllerini¹² de göz önünde bulundurarak 1 gün karşılığı adli para cezası miktarını tayin etme yetkisini haizdir¹³. Bu yetki de ceza belirlenirken her fail özeline bireyselleştirme yapılmasına imkân sağlamaktadır. Ancak bu durum; aynı suç, aynı kast yoğunluğu, araç, amaç ve saikle işlemiş 2 kişi hakkında, salt gelir düzeyleri ve ekonomik güçleri farklı olduğu için farklı adli para cezası miktarları belirlenmesi gibi bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Gelir düzeyleri ve ekonomik güçleri farklı olan kişiler, hapis cezasına mahkûm edilecek olsalardı TCK m. 61/1'e göre temel ceza belirlenirken işledikleri suç ile aralarındaki münasebete dair ne varsa aynı olduğu için neredeyse aynı temel hapis cezasına mahkûm edileceklerken; adli para cezası öngörülen bir suç söz konusu olduğunda bu kişilerin gelir düzeyleri ve ekonomik hâllerindeki farklılık nedeniyle haklarında farklı mahkûmiyet hükümleri kurulması, eşitlik ilkesine aykırı sonuçlar doğurduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir¹⁴.

Öte yandan, her ne kadar adli para cezası haksızlık içeriği düşük hafif suçlar için hapis cezasının doğuracağı muhtemel sakıncaları önlemek için öngörülmuş bir yaptırım türü olsa da¹⁵ 1 gün karşılığı öngörülen adli para cezası miktarının reel değerindeki dramatik düşüşün yıllar içinde adli para cezasının etkinliğini ve caydırıcılığını yitirmesine sebep olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Öyle ki gelir düzeyi yüksek olan varlıklı bir kimse için Türk ceza hukuku sisteminde adli ceza niteliğinde yaptırım türü olarak - *fiilî anlamda* - sadece hapis cezası kalmıştır denilebilir. Hâlbuki bu fiilî durum, TCK m. 52 gerekçesinde ifade edilen, gün para cezası sisteminin “[...] *para cezasının kişinin ödeme gücüne göre belirlenmesi yoluyla, suç işleyen zengin ile fakir arasındaki eşitsizliği gidermek [...]*”¹⁶ şeklindeki temel amacıyla da çelişmekte ve tersine, suç işleyen “zenginler” lehine avantajlı bir durum yaratmaktadır. Diğer taraftan, adli para cezasıyla ulaşılmak istenen bir diğer amaç, bir süreliğine de olsa failin ekonomik gücünün ve bununla bağlantılı olarak sahip olduğu yaşam kalitesinin sınırlandırılmasıdır¹⁷.

¹² “Diğer şahsi hâller” kavramıyla kastedilen failin bakmakla yükümlü olduğu kimsenin bulunup bulunmadığı, nafaka yükümlülüğü altında olup olmadığı gibi hususlardır. Demirbaş, *Genel Hükümler*, 658; Özgenç, *Genel Hükümler*, 1034.

¹³ Koca ve Üzülmöz, *Genel Hükümler*, 648, 721; Demirbaş, *Genel Hükümler*, 657; Özgenç, *Genel Hükümler*, 903, 1032 vd.; Karşl. Andreas Grube, *Strafgesetzbuch - Leipziger Kommentar: Großkommentar. 4. Band: §§ 38 bis 55*, ed. Gabriele Cirener vd., 13. Auflage (Berlin: De Gruyter, 2020), Vor. § 40 kn. 51 vd.

¹⁴ Hans-Jörg Albrecht, *NK-StGB*, ed. Urs Kindhäuser vd., 6. Auflage (Baden-Baden: Nomos, 2023), § 40 kn. 11; Meier, *Strafrechtliche Sanktionen*, 64 vd.; Gabriele Kett-Straub ve Hans Kudlich, *Sanktionenrecht* (München: C.H.Beck, 2017), 73 vd.

¹⁵ Özgenç, *Genel Hükümler*, 900; Martin Heger, *Lackner/Kühl, Strafgesetzbuch: Kommentar*, ed. Kristian Kühl, 30. Auflage (München: C.H.Beck, 2023), § 40 kn. 1; Frank Saliger, *NK-StGB*, ed. Urs Kindhäuser vd., 6. Auflage (Baden-Baden: Nomos, 2023), § 40 kn. 7.

¹⁶ TBMM Adalet Komisyonu Raporu, Dönem: 22, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı 664.

¹⁷ Heinz Zipf, “Zur Ausgestaltung der Geldstrafe im kommenden Strafrecht”, *ZStW* 77 (1965): 537; Saliger, *NK-StGB*, § 40 kn. 7; Meier, *Strafrechtliche Sanktionen*, 64; Karşl. Gerhard Grebing, “Recht und Praxis der Tagessatz-Geldstrafe”, *JuristenZeitung* 31, S. 23/24 (1976): 749.

Ancak, adli para cezası miktarlarının reel değerinde yaşanan değer kaybı, adli para cezasının bu amacına ulaşılmasını da engellemektedir.

Adli para cezasının bu çalışmada ortaya konulmaya çalışılacak olan sebepler nedeniyle caydırıcılığını yitirdiği gerçeği yanında, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da ("İnfaz Kanunu") özellikle son yıllarda yapılan hapis cezasının infazı rejimine ilişkin düzenlemeler nedeniyle hapis cezalarının da etkinliğini ve caydırıcılığını yitirdiğini; böylece TCK'da öngörülen ceza niteliğindeki her iki yaptırım türünün de en azından görece daha yüksek hapis cezası gerektiren suçlar dışında etkisiz hâle geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır¹⁸. Oysa ceza huku-ku yaptırımlarıyla ulaşılacak istenen; failin işlediği suç ile orantılı bir cezaya mahkûm edilmesi, bu cezanın etkili bir şekilde infazının gerçekleştirilmesi suretiyle faile bir uyarıda bulunulması ve işlediği suçtan dolayı pişmanlık duymasının sağlanmasıdır¹⁹. Keza öğretide; özellikle yaptırım olarak para cezasının öngörüldüğü suçlarda cezanın toplumun geneli üzerinde bir caydırıcılık etkisi yaratmasının umulması olarak ifade edilebilecek genel önleme amacının²⁰ yanında ve fakat bu amaçtan ziyade, doğrudan faile etki etme ve onu tekrar suç işlemekten alıkoyma amacının olduğu ve böylece öncelikli olarak bir özel önleme amacının güdüldüğü ileri sürülmektedir²¹.

Yukarıda bahsedildiği üzere adli para cezası haksızlık içeriği daha az olan suçlar için ağır ve telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğuran hapis cezasına alternatif bir yaptırım türü olarak kabul edilmiştir²². Ancak düşük miktarlardaki adli para cezalarının uygulanmasıyla ve özellikle Türk Lirası'nın değerinde yaşanan azımsanmayacak miktardaki kayıpla birlikte adli para cezasının söz konusu özel önleme amacına ulaşamayacağı açıktır. Öte yandan, adli para cezası ne de olsa daha ziyade haksızlık içeriği az olan suçlar için uygulanıyor düşüncesinden hareketle adli para cezası miktarının olabildiğince düşük tutulmasının ve ülkede geçerli olan güncel ekonomik şartlarla uyumlu bir adli para cezası belirlenmemesinin, özel önleme amacının yanında genel önleme amacına da zarar vereceği unutulmamalıdır²³.

¹⁸ Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi ve eleştiriler için bkz. Özgenç, *Genel Hükümler*, 943 vd., 1020, dipnot 407; Keza bkz. Koca ve Üzülmöz, *Genel Hükümler*, 637 vd.; Bu bağlamda; İnfaz Kanunu'nun Geçici 6. maddesinde 7242 sayılı Kanun'la yapılan değişikliğin ve bu değişikliğin AYM tarafından Anayasa'ya uygun bulunmasına dair kararın (AYM, 17.7.2020 E. 2020/44, K. 2020/41) eleştirisi için bkz. Mahmut Koca, "Özel Af ile İnfaz Rejimine İlişkin Düzenlemelerin Özellikleri (7242 Sayılı Kanun'la Değiştirilen İnfaz Kanunu'nun Geçici 6. Maddesinin Hukuki Niteliği ve Anayasa Mahkemesinin Kararının Değerlendirilmesi)", *Anayasa Yargısı* 38, S. 1 (2021): 28 vd.

¹⁹ AYM, 20.7.2022, E. 2022/53, K. 2022/91, §15; AYM, 5.7.2012 E. 2012/9, K. 2012/103.

²⁰ Claus Roxin ve Luís Greco, *Strafrecht - Allgemeiner Teil. Band 1: Grundlagen - Der Aufbau der Verbrechenslehre*, 5. Auflage (München: C.H.Beck, 2020), § 3 kn. 21.

²¹ Claus Roxin, *Strafrechtliche Grundlagenprobleme* (Berlin: De Gruyter, 1973), 38 vd.; Heinz Zipf, "Probleme der Neuregelung der Geldstrafe in Deutschland", *ZStW* 86 (1974): 526; Thomas Hillenkamp, "Zur Höchstpersönlichkeit der Geldstrafe", *Festschrift für Karl Lackner zum 70. Geburtstag am 18. Februar 1987* içinde, ed. Wilfried Küper (Berlin: De Gruyter, 1987), 461.

²² Özgenç, *Genel Hükümler*, 900.

²³ "Bundan dolayı ceza, özel önleme (ye dönük uygulamaların yaratacağı) etkiler uğruna, toplum tarafından ciddiye alınmayacak kadar hafifletilmemelidir. Zira böyle bir uygulama, hukuk düzeni-

II. TÜRK CEZA KANUNU'NDA ÖNGÖRÜLEN ADLÎ PARA CEZASI SİSTEMİNE GENEL BİR BAKIŞ

TCK'nın "Adli para cezası" başlıklı 52. madde hükmü aşağıdaki gibidir:

"Adli para cezası"

Madde 52- (1) Adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

(2) En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak takdir edilir.

(3) Kararda, adli para cezasının belirlenmesinde esas alınan tam gün sayısı ile bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ayrı ayrı gösterilir.

(4) Hakim, ekonomik ve şahsi hallerini göz önünde bulundurarak, kişiye adli para cezasını ödemesi için hükmün kesinleşme tarihinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere mehil verebileceği gibi, bu cezanın belirli taksitler halinde ödenmesine de karar verebilir. Taksit süresi iki yılı geçemez ve taksit miktarı dörtten az olamaz. Kararda, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adli para cezasının hapse çevrileceği belirtilir."

TCK'nın benimsediği sistem olan gün para cezası sistemine göre kanunda aksine hüküm bulunmayan hâllerde TCK m. 52/1 hükmü uyarınca 5 günden az 730 günden fazla olmamak üzere belirlenecek gün sayısı, aynı maddenin 2. fıkraya hükmüne göre en az 20 en fazla 100 TL olarak belirlenecek 1 gün karşılığı para miktarı ile çarpılarak (TCK m. 52/1 ve m. 61/8 2. cümle) sonuç adli para cezası hesaplanır. Buna göre TCK'da kural ve teorik olarak hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası miktarı 73.000 TL'dir. TCK'da (fikrî) içtima hâlinde toplam cezaya hükmedileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmadığından, (fikrî) içtima hâllerinde de teorik olarak hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası miktarı 73.000 TL'dir.

TCK m. 50/1-a hükmüne göre kısa süreli hapis cezaları suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre adli para cezasına çevrilebilir. Kısa süreli hapis cezası ise TCK m. 49/2 hükmüne göre bir yıl veya daha az süreli hapis cezalarını ifade eder. Kanun koyucu, kısa süreli hapis cezasının m. 50/1'de öngörülen seçenek yaptırımlara çevrilmesi hususunda hâkime takdir yetkisi tanımıştır. Ancak aynı maddenin 3. fıkraya hükmüne göre mahkûm olunan hapis cezasının 30 gün veya daha

ne olan güvenin sarsılmasına yol açar ve dolayısıyla (diğer bireyler) için kötü örnek teşkil eder."
Roxin ve Greco, *Der Aufbau der Verbrechenlehre*, § 3 kn. 41 vd.

az süreli olması veya sanığın 18 yaşından küçük ya da 65 yaşını bitirmiş olması hâlinde ise kısa süreli hapis cezasının TCK m. 50'de belirtilen ve adli para cezasının da içinde olduğu seçenek yaptırımlardan birine çevrilmesi zorunludur.

Keza TCK m. 50/4 hükmüne göre, bilinçli taksirle işlenen suçlar hariç olmak üzere taksirle işlenen suçlarda hükmedilen hapis cezası 1 yıldan uzun süreli dahi olsa seçenek yaptırım olarak adli para cezasına çevrilebilir.

III. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ SEÇİLİ ÜLKE KANUNLARININ ADLİ PARA CEZASI DÜZENLEMELERİNE GENEL BİR BAKIŞ

A. ALMANYA

Alman Ceza Kanunu²⁴ ("ACK") § 40/1 hükmüne göre adli para cezası hesabında belirlenecek tam gün sayısı en az 5 ve kanunda aksi öngörülmedikçe en fazla 360 gündür. ACK § 40/2 3. cümle hükmüne göre ise 1 gün karşılığı adli para cezası miktarı en az 1 Euro (yaklaşık 1,05 ABD Doları) en fazla 30.000 Euro'dur (yaklaşık 31.668 ABD Doları). Daha önce 5.000 Euro olan üst sınır, 4.7.2009 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek şekilde 29.6.2009 tarihli Kanunla güncellenmiş ve 30.000 Euro'ya çıkarılmıştır²⁵. Toplam ceza mahkûmiyetine hükmedilecek içtimanın söz konusu olduğu hâllerde ise belirlenecek tam gün sayısı 720 günü geçemez (ACK § 54/2 2. cümle).

Buna göre ACK'da kural ve teorik olarak hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası miktarı 10.800.000 Euro'dur (yaklaşık 11.400.000 ABD Doları). Toplam ceza mahkûmiyetine hükmedilecek içtimanın söz konusu olduğu hâllerde ise hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası miktarı 21.600.000 Euro'dur (yaklaşık 22.800.000 ABD Doları).

B. AVUSTURYA

Avusturya Ceza Kanunu²⁶ ("Av. CK") § 19/1 2. cümle hükmüne göre adli para cezası hesabında dikkate alınacak gün sayısı en az 2 gündür. Avusturya kanun koyucusu, tam gün sayısının azamî miktarını adli para cezasını düzenlediği Av. CK § 19 hükmünde doğrudan tespit etmemiş, bu miktar adli para cezasının

²⁴ Alman Ceza Kanunu'nun orijinal metni için bkz., Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>; Alman Ceza Kanunu'nun İngilizce çevirisi için bkz., Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023 https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/index.html.

²⁵ BGBl. I 2009, 1658; Alman öğretisinde, üst sınırın bu denli yüksek olmasının sebebi olarak Alman finans kuruluşlarındaki yönetim kurulu başkanları aleyhine, bu kimselerin işledikleri ekonomik suçlar için uygun bir cezaya hükmedilebilmesine fırsat verme isteği gösterilmektedir. Hans-Jörg Albrecht, "Die Geldstrafe in Ländern der Europäischen Union - Normative Strukturen und praktische Anwendung", *Festschrift für Wolfgang Heinz zum 70. Geburtstag* içinde, ed. Eric Hilgendorf ve Rudolf Rengier (Baden-Baden: Nomos, 2012), 567; Keza değişiklik gerekçesi için bkz. BT-Drs. 16/11606, 6; Karşl. Gerhardt Grebing, "Probleme der Tagessatz-Geldstrafe", *ZStW* 88, S. 4 (1976): 1086.

²⁶ Avusturya Ceza Kanunu'nun orijinal metni için bkz., Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>.

öngörüldüğü suçlara ilişkin madde metinlerinde münferit olarak düzenlenmiştir. Bu şekilde yapılan münferit düzenlemelerde de üst sınır en fazla 720 tam gün olarak kabul edilmiştir²⁷. 1 gün karşılığı adli para cezası miktarı ise en az 4 Euro (yaklaşık 4,22 ABD Doları) en fazla 5.000 Euro (yaklaşık 5.278 ABD Doları) olarak belirlenmiştir (Av. CK § 19/2 2. cümle). 2009 yılında yapılan bir kanun değişikliğiyle 1 gün karşılığı adli para cezasının miktarının alt sınırı 2 Euro'dan 4 Euro'ya, üst sınırı ise 500 Euro'dan 5.000 Euro'ya çıkarılmıştır²⁸.

Söz konusu üst sınıra göre kural ve teorik olarak Avusturya'da hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası miktarı 3.600.000 Euro'dur (yaklaşık 3.800.000 ABD Doları). Ancak söz gelimi tekerrür hâlinde cezanın artırılmasını düzenleyen Av. CK § 39 hükmü ile kamu görevlisi tarafından işgal ettiği makamın sağladığı imkânın kötüye kullanılması suretiyle kasten bir suç işlenmesi hâlinde (Av. CK § 313) cezalar yarı oranında artırılarak uygulanabileceği²⁹ için bu hâllerde teorik olarak uygulanabilecek azamî adli para cezası miktarı 5.400.000 Euro'dur (yaklaşık 5.700.000 ABD Doları³⁰).

C. İSVİÇRE

İsviçre Ceza Kanunu³¹ ("İsviçre CK") m. 34/1 hükmüne göre adli para cezası hesabında dikkate alınacak gün sayısının alt sınırı 3 gündür. Daha önce 360 gün olan üst sınır ise bir kanun değişikliğiyle³² 1.1.2018'den itibaren yürürlüğe girecek şekilde 180 gün olarak güncellenmiştir³³. İsviçre CK'da daha önce adli para cezasının gün ve para unsurları için bir alt sınır bulunmazken, 1.1.2018'den itibaren yürürlüğe girecek şekilde yapılan bir kanun değişikliğiyle gün unsuru için 3 gün, para unsuru içinse 30 İsviçre Frangı (şartları varsa 10 İsviçre Frangı) alt sınır olarak getirilmiştir³⁴. Toplam ceza mahkûmiyetine hükmedilecek içtimanın söz konusu olduğu hâllerde de üst sınır 180 gün olarak uygulanmaktadır³⁵. İsviçre CK m. 34/2 hükmüne göre 1 gün karşılığı

²⁷ Alexander Tipold, *Leukauf/Steininger StGB: Strafgesetzbuch Kommentar* içinde, 4. Auflage (Wien: Linde Verlag, 2017), § 19 kn. 29.

²⁸ BGBl. I Nr. 52/2009.

²⁹ Bu artırımın yapılması Av. CK § 39 hükmü bakımından zorunlu iken, Av. CK § 313'teki şartların gerçekleşmesi hâlinde hâkimin takdirindedir.

³⁰ Tipold, § 19 kn. 29.

³¹ İsviçre Ceza Kanunu'nun orijinal metni için bkz., Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, https://fedlex.data.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799; İsviçre Ceza Kanunu'nun İngilizce çevirisi için bkz., Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en.

³² BBl 2012 4721.

³³ Değişikliğin temel gerekçesi olarak hapis cezasının, adli para cezasına kıyasla özel ve genel önleme amacına daha iyi hizmet ettiği ve bu değişikliğin hapis cezasının uygulama alanını genişleteceği ifade edilmiştir. Gerekçe metni için bkz. BBl 2012 4721, 4742 vd.

³⁴ BBl 2012 4721, 4743; BBl 2015 4899.

³⁵ BGE 144 IV 237; Stefan Heimgartner, *StGB: Kommentar: Schweizerisches Strafgesetzbuch mit V-StGB-MStG und JStG*, ed. Andreas Donatsch, 21. Auflage, Orell Füssli Kommentar (OFK) (Zürich: Orell Füssli Verlag, 2022), m. 49 kn. 5.

belirlenebilecek adli para cezası miktarı kanunda aksi belirtilmedikçe en az 30 (yaklaşık 32,85 ABD Doları) en fazla ise 3.000 İsviçre Frangı'dır (yaklaşık 3.285 ABD Doları). Ancak kanun koyucu, failin şahsi ve ekonomik hâlleri buna izin veriyorsa alt sınırın hâkim tarafından 10 İsviçre Frangı'na (yaklaşık 10,95 ABD Doları) kadar düşürülebileceğini düzenlemiştir (m. 34/2 2. cümle).

Söz konusu sınırlara göre kural ve teorik olarak İsviçre'de hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası miktarı 540.000 İsviçre Frangı'dır (yaklaşık 591.456 ABD Doları).

D. İSVEÇ

İsveç Ceza Kanunu ("İsveç CK"³⁶) Bölüm 25 § 2/1 hükmüne göre adli para cezası hesabında dikkate alınacak gün sayısı en az 30 en fazla 150 gündür. Bu sınırlar daha önce sırasıyla 1 gün ve 120 gün iken, 1.1.1992 tarihinde yürürlüğe giren kanun değişikliğiyle 30 gün ve 150 gün olarak güncellenmiştir³⁷. İsveç CK Bölüm 25 § 2/2 hükmüne göre ise bir tam gün karşılığı öngörülen adli para cezası miktarı en az 50 (yaklaşık 4,56 ABD Doları) en fazla 1000 İsveç Kronu'dur (yaklaşık 91,24 ABD Doları). Daha önce en az 2 en fazla 500 İsveç Kronu olan sınırlar, 1.1.1982 tarihinde yürürlüğe giren kanun değişikliğiyle³⁸ 10 ve 1000 İsveç Kronu'na, 10 İsveç Kronu olan alt sınır ise önce 1.1.1992 tarihinde yürürlüğe giren kanun değişikliğiyle 30 İsveç Kronu'na³⁹ ve nihayet 1.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren kanun değişikliğiyle 50 İsveç Kronu'na yükseltmiştir⁴⁰. İsveç CK Bölüm 25 § 6/1 ve 2'ye göre ise toplam ceza olarak (İsveç CK Bölüm 25 § 5/1) belirlenebilecek en yüksek tam gün sayısı 200 gündür. İçtimanın söz konusu olduğu ve toplam ceza mahkûmiyetine hükmedilecek bu gibi hâllerde⁴¹ daha önce 180 gün olan üst sınır 1.1.1992'de yürürlüğe giren kanun değişikliğiyle 200 güne çıkarılmıştır⁴².

Buna göre kural ve teorik olarak İsveç CK'ya göre hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası miktarı 150.000 İsveç Kronu'dur (yaklaşık 13.686 ABD Doları). Toplam ceza mahkûmiyetine hükmedilecek içtimanın söz konusu olduğu hâllerde ise hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası miktarı 200.000 İsveç Kronu'dur (yaklaşık 18.248 ABD Doları).

³⁶ İsveç Ceza Kanunu'nun orijinal metni için bkz., Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://lagen.nu/1962:700>; İsveç Ceza Kanunu'nun İngilizce çevirisi için bkz., Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.government.se/contentassets/7a2dcae0787e465e9a2431554b5eab03/the-swedish-criminal-code.pdf>.

³⁷ SFS 1991:240.

³⁸ SFS 1980:1133.

³⁹ SFS 1991:240.

⁴⁰ SFS 2006:574.

⁴¹ İçtima hâlinde hükmedilebilecek toplam adli para cezasına ilişkin olan eski İsveç CK Bölüm 25 § 5/2'de yer alan üst sınır, yapılan kanun değişikliğiyle metindeki gibi artırılmış ve hüküm İsveç CK Bölüm 25 § 6/2'de yeniden düzenlenmiştir. SFS 1991:240, Prop. 1990/91:68.

⁴² SFS 1991:240.

E. İSPANYA

İspanyol Ceza Kanunu⁴³ (“İsp. CK”) m. 50/3’e göre gerçek kişiler aleyhine hükmedilecek adli para cezalarında gün sayısı en az 10 en fazla 2 yılken, tüzel kişiler aleyhine hükmedilecek adli para cezalarında alt sınır aynı şekilde 10 gün, üst sınır ise 5 yıldır. İsp. CK m. 50/4 2. cümle hükmüne göre bir yıl 360 güne tekabül ettiğinden, İspanyol ceza hukukunda adli para cezası gün sayısı gerçek kişiler için en fazla 720, tüzel kişiler içinse en fazla 1800 gündür. Aynı maddenin 4. fıkrası 1. cümle hükmüne göre 1 gün karşılığı adli para cezası miktarı en az 2 Euro (yaklaşık 2,11 ABD Doları) en fazla 400 Euro’dur (yaklaşık 422,24 ABD Doları). Daha önce 200 (yaklaşık 1,48 ABD Doları) ve 50.000 İspanyol Pezetası (yaklaşık 372,75 ABD Doları) olan alt ve üst sınırlar⁴⁴, 1.10.2004 tarihinde yürürlüğe giren kanunla günümüzdeki gibi değiştirilmiştir⁴⁵. Tüzel kişiler söz konusu olduğunda ise bu miktar en az 30 Euro (yaklaşık 31,66 ABD Doları) en fazla 5.000 Euro’dur (yaklaşık 5.278 ABD Doları).

Söz konusu üst sınırlara göre kural ve teorik olarak İspanya’da hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası miktarı gerçek kişilerde en fazla 288.000 Euro (yaklaşık 304.012 ABD Doları) iken tüzel kişilerde en fazla 9.000.000 Euro’dur (yaklaşık 9.500.400 ABD Doları).

IV. 1 GÜN KARŞILIĞI ADLİ PARA CEZASININ ÜST SINIRI TÜFE, YENİDEN DEĞERLEME ORANI, ABD DOLARI VE BRÜT ASGARİ ÜCRETE GÖRE SÜREKLİ GÜNCELLENMİŞ OLSAYDI GÜNÜMÜZDE HANGİ SEVİYEDE OLURDU?

TCK’da 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırının, TCK yürürlüğe girdikten sonra çeşitli endekslere göre gösterdiği değişimin rakamlarla ortaya konulmasının, çalışmamızın adli para cezasının etkinliğini yitirdiğine dikkat çekme amacına hizmet edeceği düşünülmektedir. Bu nedenle bu başlıkta, TCK’nın yürürlüğe girdiği tarih olan 1.6.2005 tarihinden 18 yıl 4 ay sonra Ekim 2023’te 1 gün karşılığı öngörülen adli para cezası miktarının üst sınırının reel değerinin ne ölçüde değiştiği üzerinde durulacaktır. Bu amaca matuf olarak TÜFE, yeniden değerlendirme oranı, ABD doları/TL endeksi ve brüt asgari ücretteki artış oranına göre hesaplama yapılacak; ilgili üst sınır bu endekslerdeki değişime göre güncellenmiş olsaydı Ekim 2023 itibarıyla 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırının ne olacağı sorusuna cevap aranacaktır.

⁴³ İspanyol Ceza Kanunu’nun orijinal metni için bkz., Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.boe.es/eli/es/lo/1995/11/23/10/con>; İspanyol Ceza Kanunu’nun İngilizce çevirisi için bkz., Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Criminal_Code_2016.pdf.

⁴⁴ Buradaki çevirme işlemleri önce - artık tedavülde olmayan bir para birimi olan - İspanyol Pezetası’ndan Euro’ya, ardından Euro’dan ABD Doları’na yapılmıştır. Çevirme işlemleri yapılırken ilgili maddedeki değişikliklerin yürürlüğe girdiği tarih olan 1.10.2004’te TCMB tarafından ilan edilen EUR/ESP ve EUR/USD çapraz kurları dikkate alınmıştır. Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://tcmb.gov.tr/kurlar/200410/01102004.xml>.

⁴⁵ Ley Orgánica 15/2003.

A. TÜFE'YE GÖRE

Fiyat endeksi, referans yıla göre belirli bir mal ve hizmet grubunun ortalama fiyat seviyesini ifade eder⁴⁶ ve bu ortalama fiyatın cari yıldaki düzeyiyle aynı mal ve hizmetlere ait ortalama fiyatın referans yıldaki düzeyi arasındaki oranın 100 ile çarpımı suretiyle hesaplanır⁴⁷. Enflasyon ise genel fiyat düzeyinde meydana gelen sürekli artıştır⁴⁸. Enflasyon oranı, fiyat endeksinde belirli bir dönemde meydana gelen yüzde artış oranı olup⁴⁹, genel fiyat düzeyinde cari dönemde gerçekleşen artış ile önceki dönem genel fiyat düzeyi arasındaki oranın 100 ile çarpımı suretiyle hesaplanır⁵⁰. Tüketici fiyat endeksi ise ortalama bir tüketici tarafından tüketilen tüketim mallarının fiyatları üzerinden hesaplanan endekstir⁵¹.

TÜİK verilerine göre TCK'nın yürürlüğe girdiği Haziran 2005'te TÜFE 116,81'dir. Eylül 2023'e kadar geçen sürede ise TÜFE 1691,04'e yükselmiştir. Başka bir deyişle Haziran 2005'ten Ekim 2023'e kadar geçen sürede TÜFE yaklaşık %1347,68 oranında artış göstermiştir.

Buna göre, 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırı olan 100 TL her yıl düzenli olarak TÜFE'ye göre artırılsa idi şu anki üst sınır yaklaşık 1448 TL olacaktır. Üst sınırın 1448 TL olduğu varsayımında, teorik olarak uygulanabilecek en yüksek adli para cezası miktarı ise yaklaşık 1.057.040 TL (yaklaşık 38.599 ABD Doları) olacaktır. Bu miktar kural ve teorik olarak hâlihazırda uygulanabilecek olan en yüksek adli para cezası miktarı olan 73.000 TL'nin yaklaşık 14 katıdır.

B. YENİDEN DEĞERLEME ORANINA GÖRE

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun ("VUK") "Enflasyon düzeltilmesi, yeniden değerlendirme oranı ve yeniden değerlendirme" başlıklı Mükerrer 298/B hükmüne göre yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın Ekim ayında (Ekim ayı dâhil) bir önceki yılın aynı dönemine göre TÜİK tarafından belirlenen Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi'nde ("ÜFE") meydana gelen ortalama fiyat artış oranını ifade eder. Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığınca ("GİB") bu oran her yıl Resmî Gazete'de yayımlanan bir "Genel Tebliğ" ile ilan edilir. Örneğin 2023 yılında uygulanacak olan yeniden değerlendirme oranı %122,93 olarak ilan edilmiştir⁵².

⁴⁶ Andrew B. Abel, Ben Bernanke ve Dean Darrell Croushore, *Macroeconomics*, 10. Edition (Harlow, Essex: Pearson Education Limited, 2021), 73.

⁴⁷ Erdal M. Ünsal, *Makro İktisat*, 11. Baskı (Ankara: Murat Yayınları, 2017), 86.

⁴⁸ Ünsal, 85.

⁴⁹ Abel, Bernanke ve Croushore, *Macroeconomics*, 32, 78; Ünsal, *Makro İktisat*, 85.

⁵⁰ Ünsal, *Makro İktisat*, 85.

⁵¹ Abel, Bernanke ve Croushore, *Macroeconomics*, 76; Ünsal, *Makro İktisat*, 88.

⁵² Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, Yıllar itibarıyla ilan edilen yeniden değerlendirme oraları için bkz. <https://webdosya.csb.gov.tr/db/yereyonyonetimler/icerikler/yillara-gore-yeniden-degerleme-oranlari-20230113102221.pdf>.

1 gün karşılığı takdir edilen adli para cezası miktarının üst sınırı olan 100 TL her yıl düzenli olarak yeniden değerlendirilme oranına göre artırılrsa idi şu anki üst sınır yaklaşık 1.342 TL (yaklaşık 49 ABD Doları) olurdu. Üst sınırın 1.342 TL olduğu varsayımında, teorik olarak uygulanabilecek en yüksek adli para cezası miktarı ise 979.660 TL (yaklaşık 35.773 ABD Doları) olacaktır. Bu miktar kural ve teorik olarak hâlihazırda uygulanabilecek olan en yüksek adli para cezası miktarı olan 73.000 TL'nin yaklaşık 13 katıdır.

C. ABD DOLARI'NDAKİ ARTIŞ ORANINA GÖRE

TCMB verilerine göre 1 ABD Doları'nın TCK'nın yürürlüğe girdiği gün olan 1.6.2005'te efektif alış fiyatı yaklaşık 1,35 TL iken⁵³, 2.10.2023 tarihinde yaklaşık 27,38 TL'dir⁵⁴. TCK'ya göre hükmedilebilecek en yüksek adli para cezası olan 73.000 TL'nin 1.6.2005'te ABD doları cinsinden karşılığı olan 54.074 ABD Doları'nın - ABD'deki birikimli TÜFE artış oranı dikkate alındığında - Ekim 2023 itibarıyla değeri yaklaşık 85.570 ABD Doları'dır⁵⁵. 73.000 TL'nin 2.10.2023 tarihi itibarıyla ABD Doları cinsinden karşılığı ise yaklaşık 2.666 ABD Doları'dır. 85.570 ABD doları ise 73.000 TL'nin günümüzdeki karşılığı olan 2.666 ABD Doları'nın yaklaşık 32 katıdır.

Buna göre, 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırı olan 100 TL düzenli olarak ABD Doları'nın TL karşısındaki değer artış oranına göre artırılrsa idi şu anki üst sınır yaklaşık 3200 TL (yaklaşık 116,85 ABD Doları) olurdu. Üst sınırın 3200 TL olduğu varsayımında, teorik olarak uygulanabilecek en yüksek adli para cezası miktarı ise 2.336.000 TL (yaklaşık 85.301 ABD Doları) olacaktır.

D. ASGARI ÜCRETTEKİ ARTIŞ ORANINA GÖRE

TCK'nın yürürlüğe girdiği 1.6.2005 tarihinde brüt asgari ücret 488,70 TL iken Ekim 2023'te brüt asgari ücret yaklaşık 13.415 TL'dir⁵⁶. Söz konusu sürede asgari ücret %2644,93 artış göstermiştir.

Buna göre, 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırı olan 100 TL, asgari ücret her artırıldığında asgari ücretteki artış oranına göre düzenli olarak artırılrsa idi şu anki üst sınır yaklaşık 2745 TL (yaklaşık 100,23 ABD Doları) olurdu. Üst sınırın 2745 TL olduğu varsayımında, teorik olarak uygulanabilecek en yüksek adli para cezası miktarı 2.003.850 TL (yaklaşık 73.173 ABD Doları) olacaktır. Bu miktar kural ve teorik olarak hâlihazırda uygulanabilecek en yüksek adli para cezası miktarı olan 73.000 TL'nin yaklaşık 27 katıdır.

⁵³ Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/200506/01062005.xml>.

⁵⁴ Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202310/02102023.xml>.

⁵⁵ Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://data.bls.gov/cgi-bin/cpicalc.pl>.

⁵⁶ Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.csgeb.gov.tr/media/91721/yillar-itibariyle-gunluk-aylik-agari-ucretler.pdf>.

V. DEĞERLENDİRME VE ÇÖZÜM ÖNERİSİ

Ceza hukukuna ilişkin bir makalede bu kadar çok sayısal bilginin varlığının çok da olağan olmadığı gerçeği karşısında, çalışmamızdaki sayısal verileri okuyucu için daha da anlaşılır kılmak adına gerek TCK'daki gerekse de karşılaştırma konusu yapılan ülkelerdeki adli para cezası düzenlemelerinde yer alan söz konusu veriler tablo olarak da paylaşılmıştır (Tablo I). Keza bu verilerin dışında, “TCK’da öngörülen 1 gün karşılığı adli para cezasının üst sınırı yukarıdaki değişkenlere göre hesaplanmış olsaydı günümüzde hem söz konusu üst sınır hem de buna bağlı olarak hesaplanan toplam ceza miktarı ne olurdu?” sorusuna ilişkin alternatifli cevaplar da tablo hâline getirilmiştir (Tablo II).

ÜLKELER	GÜN UNSURU		PARA UNSURU ⁵⁷		TOPLAM CEZA		
	Alt Sınır	Üst Sınır	Alt Sınır	Üst Sınır	Kural	İçtima Hâlinde	
ALMANYA	5 gün	360 gün	1 EUR (1,05 USD)	30.000 EUR (31.668 USD)	10.800.000 EUR (11.400.000 USD)	21.600.000 EUR (22.800.000 USD)	
AVUSTURYA	2 gün	720 gün	4 EUR (4,22 USD)	5.000 EUR (5.278 USD)	3.600.000 EUR (3.800.000 USD)	5.400.000 EUR (5.700.000 USD)	
İSVİÇRE	3 gün	180 gün	10 CHF (10,95 USD)	3.000 CHF (3.285 USD)	540.000 CHF (591.456 USD)	540.000 CHF (591.456 USD)	
İSVEÇ	30 gün	150 gün	50 SEK (4,56 USD)	1000 SEK (91,24 USD)	150.000 SEK (13.686 USD)	200.000 SEK (18.248 USD)	
İSPANYA	Gerçek Kişi	10 gün	720 gün	2 EUR (2,11 USD)	400 EUR (422,24 USD)	288.000 EUR (304.012 USD)	---
	Tüzel Kişi	10 gün	1800 gün	30 EUR (31,66 USD)	5.000 EUR (5.278 USD)	9.000.000 EUR (9.500.400 USD)	---
TÜRKİYE	5 gün	730 gün	20 TRY (0,73 USD)	100 TRY (3,65 USD)	73.000 TRY (2.666 USD)	73.000 TRY (2.666 USD)	

Tablo I: Adli para cezası gün ve para miktarlarının alt ve üst sınırları ile toplam ceza miktarları

	TÜFE'ye Göre	Yeniden Değerleme Oranına Göre	ABD Doları'na Göre	Brüt Asgari Ücretteki Artışa Göre	Önerimize Göre ⁵⁸
Üst Sınır (100 TL)	1448 TRY (52,86 USD)	1.342 TRY (49 USD)	3200 TRY (116,85 USD)	2745 TL (100,23 USD)	5.000 TRY (182,58 USD)
Hükmedilebilecek En Yüksek Adli Para Cezası (73.000 TL)	1.057.040 TL (38.599 USD)	979.660 TL (35.773 USD)	2.336.000 TRY (85.301 USD)	2.003.850 TL (73.173 USD)	3.650.000 TRY (133.284 USD)

Tablo II: TÜFE, Yeniden Değerleme Oranı, ABD Doları ve Brüt Asgari Ücrete Göre Hesaplama

⁵⁷ ABD Doları dışındaki yabancı para birimleri ABD Dolarına çevrilirken 2.10.2023 tarihinde TCMB tarafından ilan edilen gösterge niteliğindeki USD/TRY efektif alış kuru ile EUR/USD, USD/CHF ve USD/SEK çapraz kurları dikkate alınmıştır. Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202310/02102023.xml>.

⁵⁸ Metnin devamında sunduğumuz çözüm önerisine göre yapılan hesaplamadır.

Görüldüğü üzere Türk Lirası, TCK'nın yürürlüğe girdiği 1.6.2005 tarihinden günümüze kadar geçen sürede değerini azımsanmayacak ölçüde yitirmiştir. Bu durum TCK'da düzenlenen adli para cezası yaptırımının da etkinliğini ve caydırıcılığını önemli ölçüde azaltmıştır. Nitekim TCK'dan 2 ay önce 31.3.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m. 17/7 hükmüne göre idarî para cezaları her takvim yılı başında yeniden değerlendirilme oranına göre güncellenmektedir. Örneğin TCK'da düzenlenen 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırı ile kıyaslandığında, Kabahatler Kanunu m. 32'deki "Emre aykırı davranış" hükmü, yürürlüğe girdiği yıl 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırı ile aynı miktarda (100 TL) idarî para cezası öngörmekteydi. Bu idarî para cezasının Kabahatler Kanunu m. 17/7 gereğince yeniden değerlendirilme oranına göre güncellenmiş hâli 2023 yılı itibarıyla 1.295 TL'dir⁵⁹. TCK ile aynı yıl yürürlüğe giren Kabahatler Kanunu'nda yer alan bir idarî para cezasının miktarı, yürürlük tarihinden 18 yıl sonra 100 TL'den 1.295 TL'ye çıkmışken TCK'da yer alan 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının 100 TL olan üst sınırı yine 100 TL olarak uygulanmaya devam etmektedir. Kabahatler karşılığı öngörülen idarî para cezaları her yıl yeniden değerlendirilme oranında artırıldıkları için güncelliğini ve dolayısıyla enflasyon karşısındaki değerini korumaya devam etmektedir. Ancak aynı durum adli para cezaları için geçerli değildir. Bu durum da vatandaşların söz gelimi trafik polisi, belediye zabıtası veya yetkili diğer kamu görevlilerince uygulanacak bir idarî para cezasından çekinmesine ancak mahkemeler tarafından hükmedilecek adli para cezasından aynı seviyede bir çekince duymamasına yol açmaktadır. Başka bir deyişle, kamuoyu nezdinde idarî para cezalarının caydırıcı gücünün adli para cezalarındankinden daha fazla olduğunu ileri sürmek yanlış olmayacaktır.

İfade etmek gerekir ki TCK'da düzenlenen 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının alt ve üst sınırı arasındaki makas oldukça dardır⁶⁰. TCK'da 1 gün karşılığı öngörülen adli para cezası miktarının üst sınırı alt sınırının 5 katı iken çalışmamıza konu ülkelerden Almanya'da 30.000 katı, Avusturya'da 1250 katı, İsviçre'de 300 katı, İsveç'te 20 katıdır. İspanya'da ise gerçek kişiler aleyhine hükmedilecek adli para cezalarında 1 gün karşılığı öngörülen adli para cezası miktarının üst sınırı alt sınırının 200 katı tüzel kişiler için öngörülende ise yaklaşık 166 katıdır. Sonuç adli para cezasının miktarı, ayrıca tespit edilecek gün unsuruna da bağlı olsa da karşılaştırma yapılan neredeyse her ülkedeki 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının alt ve üst sınırları arasındaki makas aralığının TCK'ya göre oldukça geniş olması dikkat çekicidir.

⁵⁹ Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.asayis.pol.tr/2023-yili-idari-para-cezaları>; 2005'teki 100 TL, her yıl yeniden değerlendirilme oranına göre güncellendiğinde ve küsuratlar da dikkate alındığında 2023 yılında normalde yaklaşık 1.342 TL olacaktır. Ancak idarî para cezalarının yeniden değerlendirilme oranına göre güncellenmesinde küsuratlar hesaplama dâhil edilmediğinden (Kabahatler Kanunu, m. 17/7 2. cümle) 2005'te 100 TL olarak uygulanan idarî para cezası günümüzde 1.295 TL olarak uygulanmaktadır.

⁶⁰ İşoğlu, *Adli Para Cezası*, 211.

Her ne kadar eşitlik ilkesi gereği TCK'da 1 gün karşılığı takdir edilen adli para cezası miktarının alt ve üst sınırı arasındaki makas başlangıçta dar tutulmak istenmişse de⁶¹ enflasyon nedeniyle günümüzde 1 gün karşılığı öngörülen adli para cezası miktarının üst sınırının hâlâ bu seviyede kalması ve dolayısıyla alt ve üst sınır arasındaki makasın dar olmaya devam etmesi, günümüzde ceza adaleti sistemimizi adli para cezaları yönünden adeta fail lehine, bilhassa gelir düzeyi ve ekonomik gücü yüksek fail lehine işler hâle getirmiştir. Keza ifade etmek gerekir ki alt ve üst sınırlar arasındaki makasın bu denli dar olması, adli para cezasının bireyselleştirilmesini de zorlaştırmakta, gelir düzeyi ve ekonomik gücü oldukça yüksek olan bir fail aleyhine hükmedilecek adli para cezası ile gelir düzeyi ve ekonomik gücü oldukça düşük olan bir fail aleyhine hükmedilecek adli para cezası arasında adil bir fark olmasına izin vermemektedir⁶².

Çalışmada incelenen sorunun çözümü için Kabahatler Kanunu m. 17/7 hükmüne benzer bir hükmün adli para cezasının düzenlendiği TCK m. 52 hükmüne eklenerek 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırının her yıl yeniden değerlendirme oranı kadar artırılması düşünülebilir. Böylece adli para cezası miktarlarının kabahatler karşılığı öngörülen idari para cezalarında olduğu gibi güncelliği korunacaktır. Ancak yeniden değerlendirme oranına göre yapılacak yıllık güncellemelerin, kanunilik ilkesiyle çelişebileceği hususu göz önünde bulundurulmalıdır. Zira yukarıda ifade edildiği üzere yeniden değerlendirme oranı GİB tarafından, kanun koyucunun herhangi bir dahli olmaksızın genel tebliğ ile ilan edilmektedir. Ceza kanununda düzenlenen bir yaptırım idarenin genel düzenleyici işlemi niteliğindeki genel tebliğ⁶³ ile ilan edilen bir değişikene dayanarak güncellemek ise kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir⁶⁴. Zira her ne kadar Kabahatler Kanunu m. 4/1'e göre kabahatlerde suçlara nazaran kanunilik ilkesi daha esnek yorumlanıyor olsa da⁶⁵ kabahat teşkil edecek fillerin kapsam ve koşulları ancak bir çerçeve hükmüyle kanun tarafından belirlendikten sonra bu çerçeve hükmün içeriği idarenin genel düzenleyici işlemiyle doldurulabilecektir⁶⁶. Kanaatimizce bu esneklik, idari para cezalarının miktarının da idarenin genel düzenleyici

⁶¹ Özgenç, *Genel Hükümler*, 905.

⁶² Aynı yönde bkz. İšoğlu, *Adli Para Cezası*, 211; "Farklı ekonomik koşullar karşısında, adil ve önleyici olabilecek bir cezanın ancak geniş bir adli para cezası çerçevesiyle mümkün olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır." Bernd Hecker, *Schönke/Schröder Strafgesetzbuch*, 30. Auflage (München: C.H. Beck, 2019), § 1 kn. 22.

⁶³ Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku*, 16. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 83.

⁶⁴ Berrin Akbulut, *Türk Ceza Kanunu ile Kabahatler Kanununun Genel Hükümlerinin Yaptırım Hükümleri Dışında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2010), 97; AYM Kararı, Başvuru No: 2020/34781, 17.1.2023; AYM, 20.12.2018, E. 2018/14 K. 2018/112.

⁶⁵ TBMM Adalet Komisyonu Raporu, Dönem: 22, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı 840; AYM Kararı, Başvuru No: 2018/21866, 14.12.2022, § 45.

⁶⁶ Bu kuralın eleştirisi için bkz. Hakan Kaşka, "Kabahatlerin Beyaz Hüküm Niteliğindeki Normlarla Düzenlenebilmesi Meselesi (Kabahatler Kanunu m. 4/1 Üzerine Bir İnceleme)", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3, S. 2 (2013): 216 vd.

işlemiyle belirlenebileceği şeklindeki genişletici bir yoruma cevaz vermez. Nitekim Kabahatler Kanunu m. 4/2, idarî para cezaları için de kanunilik ilkesinin geçerli olduğu, kabahat karşılığı öngörülen yaptırımların türü, süresi ve miktarının ancak kanunla belirlenebileceği hükümlerini haizdir⁶⁷. Buna göre Kabahatler Kanunu m. 17/7 hükmünün Anayasa m. 38/3 ve Kabahatler Kanunu m. 4/2 hükümlerinde ifadesini bulan kanunilik ilkesiyle çeliştiğini düşünmekteyiz⁶⁸. Zira idarî para cezalarının da en az adli para cezaları kadar, hatta bazı durumlarda onlardan daha ağır sonuçlar doğurabileceği göz önünde bulundurulduğunda⁶⁹, adli para cezalarına ve dolayısıyla bireylere bahşedilen kanunilik güvencesinin, idarî para cezaları söz konusu olduğunda esirgenmesi düşünülemez.

TCK m. 52/2 hükmündeki üst sınıırın her yıl yeniden değerlendirilmesine göre artırılacağı şeklinde bir kanuni düzenleme yapılması durumunda dahi, kanun koyucunun üzerinde artış yapılacak yaptırımın miktarını hâlihazırda belirlediği ve dolayısıyla üzerine düşeni yapmış olduğu (adli para cezasının genel çerçevesini çizdiği), bundan sonra yeniden değerlendirilmesine göre yapılacak güncellemele- rin aynı cezanın yalnızca “güncellenmiş” hâli olduğu da ileri sürülemez. Zira söz gelimi kanun koyucunun bir kabahat hükmünün ilk hâlinde öngördüğü idarî para cezası miktarının Kabahatler Kanunu m. 17/7 hükmüne göre artırılması hâlinde artık yeni bir ceza söz konusudur ve bu ceza, her yıl bir idare olan TÜİK tarafından tespit edilen ÜFE esas alınarak hesaplanan ve yine başka bir idare olan GİB tarafından bir genel tebliğ ile yıllık olarak ilan edilen yeniden değerlendirilme oranı kadar artırılmaktadır. ÜFE hesabında dikkate alınan parametreler ise birçok değişkene bağlı olarak aydan aya ve dolayısıyla yıldan yıla değişiklik göstermektedir. Nitekim GİB tarafından 2023 yılında uygulanacak yeniden değerlendirilme oranı %122,93⁷⁰, bir önceki sene uygulanan oran %36,2⁷¹ ve 2021 yılı için uygulanan oran ise %9,11 olarak ilan edilmiştir⁷². Söz konusu oranlar göstermektedir ki yeniden değerlendirilme oranı, volatilitesi oldukça yüksek bir endekstir ve adli para cezası gibi kanunilik ilkesine ilişkin gerekliliklerin en üst düzeyde gözetilmesi gereken bir yaptırımın, yeniden değerlendirilme oranına göre her yıl güncellenmesi yerinde olmayacaktır. Bundan dolayı her ne kadar bir yaptırımın ortaya çıkışı ilk aşamada kanunla olsa da doğrudan ceza miktarını belirleyecek, volatilitesi oldukça yüksek bir endekse göre suç karşılığı öngörülen bir yaptırımı güncellenmenin, kanunilik ilkesinin ve özellikle bu ilkenin bir unsuru niteliğindeki belirli-

⁶⁷ AYM, 14.6.2017, E. 2016/182, K. 2017/111, §§ 7 vd.; AYM, 4.5.2017, E. 2015/41, K. 2017/98, §§ 182 vd. Akbulut, *Türk Ceza Kanunu ile Kabahatler Kanununun*, 100 vd., özellikle 103; Levent Korkut ve Cengiz Otacı, *Türk Kabahatler Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 49 vd.; Çınar Can Evren, “Kabahatlerde Kanunilik İlkesi”, *İÜHFİM* 69, S. 1-2 (2011): 985, 997 vd.

⁶⁸ Karşı. Korkut ve Otacı, *Türk Kabahatler Hukuku*, 52 vd.

⁶⁹ Evren, “Kabahatlerde Kanunilik İlkesi”, 985.

⁷⁰ Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/11/20221124-4.htm>.

⁷¹ Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/11/20211127-6.htm>.

⁷² Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/11/20201128-11.htm>.

lik ilkesinin⁷³ açık bir ihlali olduğu kanaatindeyiz⁷⁴. Keza ifade etmek gerekir ki bir suç karşılığı öngörülen “hapis cezası”nın üst sınırının kanunla yükseltilmesi veya azaltılması durumunda yeni belirlenen sınır artık yeni bir cezadır. Nasıl ki -kanunilik ilkesinin açık bir ihlali olacağı mülahazasıyla - hapis cezasının alt veya üst sınırında yapılacak bir değişikliğin idarenin genel düzenleyici işlemiyle yapılması düşünülemeyecekse, aynı mülahazayla adli para cezasına ilişkin yapılacak bir güncellenmenin de mutlaka kanunla yapılması gerekmektedir. Çalışmamızda karşılaştırma konusu yapılan ülkelerdeki uygulama da bu yöndedir. Nitekim TCK m. 52 gerekçesinde de yeniden değerlendirme oranına göre yapılacak bir güncellenmenin ceza hukuku ilkeleriyle bağdaşmayacağı açıkça ifade edilmiştir⁷⁵.

Yukarıda ileri sürülen argümanları çalışma konumuza uyarladığımızda ise 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırını, her yıl idare tarafından (GİB) VUK Genel Tebliği ile ilan edilen yeniden değerlendirme oranına göre artırmanın, cezada kanunilik (Anayasa m. 38, TCK m. 2/2) ilkesiyle bağdaşmayacağı sonucuna varmaktayız⁷⁶. Zira kanunilik ilkesi idarî para cezaları söz konusu olduğunda daha esnek yorumlanıyorken dahi kanunilik ilkesine aykırı olduğunu düşündüğümüz bir düzenleme, adli para cezaları söz konusu olduğunda kanunilik ilkesine evleviyetle aykırı olacaktır. Bu durumda 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının alt ve üst sınırı arasındaki makasın mümkün olduğunca geniş tutulması ve belirli dönemlerde - adli para cezasına ilişkin kanuni düzenlemeleri karşılaştırma konusu yapılan örnek ülkelerin bu konudaki tutumu da göz önünde bulundurularak - yalnızca kanunla söz konusu üst sınırın güncellenmesinin sorunun yegâne çözümü olduğu kanaatindeyiz.

Çalışmamıza konu olan soruna bir çözüm getirmek amacıyla TÜFE’deki artış oranı dikkate alınarak kanuni bir düzenleme ile 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırının günümüz ekonomik şartlarına uygun bir seviyeye çıkarılması elzemdir. Söz gelimi 100 TL olan üst sınır, Haziran 2005 - Ekim 2023 döneminde gerçekleşen yaklaşık %1347,68’lik birikimli TÜFE artış oranı dikkate alınarak 1500 TL’ye çıkarılabilir. Böyle bir güncellenmenin yapılması hâlinde TCK’da kural ve teorik olarak uygulanabilecek en yüksek adli para cezası miktarı 1.095.000 TL olacaktır. Ancak diğer taraftan 2025 yılı ortalarına kadar ülkemizde TÜFE artış oranının yüksek seyredeceği gerçeği

⁷³ Koca ve Üzülmüş, *Genel Hükümler*, 60 vd.; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Genel Hükümler*, 71; Kabahatlerde belirlilik ilkesine ilişkin olarak bkz. Evren, “Kabahatlerde Kanunilik İlkesi”, 988 vd.

⁷⁴ Bundan dolayı Anayasa Mahkemesinin “*Artırılacak olan para cezalarının, daha önce kanunla düzenlenmiş olması, yeniden değerlendirme oranının niteliğinin ve uygulanış biçiminin de Yasama Organı tarafından sınırları çizilerek kanunla belirlenmesi nedeniyle yasama yetkisinin yürütmeye devrinden söz edilmesi mümkün değildir.*” şeklindeki görüşüne iştirak etmiyoruz. AYM, 17.6.2004, E. 2000/24 K. 2004/82.

⁷⁵ TBMM Adalet Komisyonu Raporu, Dönem: 22, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı 664.

⁷⁶ Akbulut, *Türk Ceza Kanunu ile Kabahatler Kanununun*, 98 vd. Keza Danıştay da kanunda öngörülme bir özel usulsüzlük cezasının - yeniden değerlendirme oranının da ilan edilme usulü olan - VUK genel tebliği ile öngörülmesinin cezanın kanuniliği ilkesine aykırı olduğuna ve kanunda öngörülme bir cezanın idarî düzenlemeyle konulmasının, idarî cezalar için de geçerli olan “cezanın kanunla konulması” genel kuralının ihlali anlamına geleceğine hükmetmiştir. D.4.D. 17.12.1996, E. 1996/2603 K. 1996/5672.

de göz önünde bulundurulduğunda⁷⁷ 1500 TL olarak belirlenecek üst sınırın enflasyon karşısında birkaç sene içerisinde değerini tekrar yitireceği muhakkaktır. Bundan dolayı önerimiz, son 18 yılda yaşanan birikimli TÜFE artış oranının da üstünde bir belirleme gidilerek 1 gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırının 5.000 TL (yaklaşık 182,58 ABD Doları) olarak yeniden düzenlenmesidir. Bu durumda uygulanabilecek en yüksek adli para cezası miktarı 3.650.000 TL (yaklaşık 133.284 ABD Doları) olacaktır. Böylece özellikle son yıllarda ülkemizde oldukça yüksek seyreden enflasyonun sebep olduğu TL'nin değerindeki dramatik düşüşün, adli para cezası yaptırımını üzerindeki olumsuz etkisi kırılacak ve bu yaptırımın etkinliği ve caydırıcılığı yeniden tesis edilebilecektir. 5.000 TL'lik üst sınırın günümüz şartları için oldukça yüksek olduğu ve dolayısıyla alt ve üst sınır arasındaki farkın bu kadar yüksek olması nedeniyle böyle bir düzenlemenin belirlilik ilkesine aykırı olacağı itirazı ileri sürülebilir⁷⁸. Ancak hâkim tarafından TCK m. 61'e göre belirlenecek gün sayısı ile failin ekonomik ve diğer şahsi hâlleri göz önünde bulundurularak 20 ilâ 5.000 TL arasında 1 gün karşılığı adli para cezası miktarı belirlenerek ve ceza bireyselleştirilerek sonuç adli para cezasının tespiti her zaman mümkündür⁷⁹. Başka bir ifadeyle, üst sınırın 5.000 TL olarak güncellendiği durumda da gelir düzeyi düşük ve ekonomik koşulları kötü olan failler için, bu güncelleme sanki hiç yapılmamış gibi bir adli para cezasına hükmedilmesi mümkün olmaya devam edecektir. Nitekim bu düşünceden hareketle alt sınırın şu anki hâliyle 20 TL olarak bırakılması kanaatimizce daha yerinde olacaktır. Öte yandan 5.000 TL'lik üst sınırın, çalışmamızda ortaya koymaya çalıştığımız somut veriler ışığında ve Türk Lirası'ndaki değer kaybı nedeniyle aslında çok da yüksek bir sınır olmadığı ve dolayısıyla belirlilik ilkesine aykırılık teşkil etmeyeceği kanaatindeyiz. Nitekim TÜFE artış oranının en az birkaç sene daha yüksek seyredeceği gerçeği karşısında günümüzde oldukça yüksek olarak algılanabilecek 5.000 TL'lik üst sınır, ülkemizde birkaç sene sonra geçerli olacak ekonomik koşullarla birlikte kanıksanacaktır.

VI. SONUÇ

Bir gün karşılığı adli para cezası miktarının üst sınırının ülkemiz ekonomik gerçekleriyle uyumlu hâle getirilmesi elzemdir. Böyle bir düzenleme, özellikle gelir düzeyi yüksek ve varlıklı olan failler aleyhine hükmedilecek adli para cezalarının tekrar caydırıcı bir yaptırım olarak uygulanabilmesini sağlayacak ve bu suretle ceza adaleti tesis edilebilecektir.

⁷⁷ Orta Vadeli Program (2024-2026). Erişim Tarihi: Ekim 10, 2023, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/09/20230906M1-1.pdf>.

⁷⁸ Karşl. Grebing, "Probleme der Tagessatz-Geldstrafe", 1087; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Genel Hükümler*, 71.

⁷⁹ Christian Jäger, *SK-StGB*, ed. Gereon Wolters, 9. Auflage (Köln: Carl Heymanns Verlag, 2017), § 1 kn. 38; Karşl. "Genel olarak, yaptırımlar söz konusu olduğunda cezalandırılabilirliğin koşullarına kıyasla biraz daha geniş bir belirsizliğin kabul edilebileceği söylenebilir. Zira kusur ilkesi [...] ve (hâlihazırda) kanunla belirlenmiş olan cezanın belirlenmesine ilişkin ilkeler [...], faille belirli derecede (bu belirsizliği) dengeleyici bir güvence sağlamaktadır." Roxin ve Greco, *Der Aufbau der Verbrechenslehre*, § 5 kn. 82.

KAYNAKÇA

- Abel, Andrew B., Bernanke, Ben ve Croushore, Dean Darrell. *Macroeconomics*. 10. Edition. Harlow, Essex: Pearson Education Limited, 2021.
- Akbulut, Berrin. *Türk Ceza Kanunu ile Kabahatler Kanununun Genel Hükümlerinin Yaptırım Hükümleri Dışında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2010.
- Akyılmaz, Bahtiyar, Sezginer, Murat ve Kaya, Cemil. *Türk İdare Hukuku*. 16. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Albrecht, Hans-Jörg. “Die Geldstrafe in Ländern der Europäischen Union - Normative Strukturen und praktische Anwendung”. *Festschrift für Wolfgang Heinz zum 70. Geburtstag* içinde, editör Hilgendorf, Eric ve Rengier, Rudolf, 565-579. Baden-Baden: Nomos, 2012.
- . *NK-StGB*. Editör Kindhäuser, Urs, Neumann, Ulfrid, Paeffgen, Hans-Ullrich ve Frank Saliger. 6. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2023.
- Arslanalp, Serkan, Eichengreen, Barry ve Simpson-Bell, Chima. “The Stealth Erosion of Dollar Dominance: Active Diversifiers and the Rise of Nontraditional Reserve Currencies”, *Working Paper, International Monetary Fund* 58 (2022).
- Demirbaş, Timur. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. 17. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Evren, Çınar Can. “Kabahatlerde Kanunilik İlkesi”. *İÜHF* 69, S. 1-2 (2011): 967-1001.
- Grebing, Gerhardt. “Probleme der Tagessatz-Geldstrafe”. *ZStW* 88, S. 4 (1976): 1049-1115.
- . “Recht und Praxis der Tagessatz-Geldstrafe”. *JuristenZeitung* 31, S. 23/24 (1976): 745-752.
- Grube, Andreas. *Strafgesetzbuch - Leipziger Kommentar: Großkommentar. 4. Band: §§ 38 bis 55*. Editör Cirener, Gabriele, Radtke, Henning, Rissing-van Saan, Ruth, Rönnau, Thomas ve Schluckebier, Wilhelm. 13. Auflage. Berlin: De Gruyter, 2020.
- Hecker, Bernd. *Schönke/Schröder Strafgesetzbuch*. 30. Auflage. München: C.H.Beck, 2019.
- Heger, Martin. *Lackner/Kühl, Strafgesetzbuch: Kommentar*. Editör Kühl, Kristian. 30. Auflage. München: C.H.Beck, 2023.
- Heimgartner, Stefan. *StGB: Kommentar: Schweizerisches Strafgesetzbuch mit V-StGB-MStG und JStG*. Editör Donatsch, Andreas. 21. Auflage. Orell Füssli Kommentar (OFK). Zürich: Orell Füssli Verlag, 2022.
- Hillenkamp, Thomas. “Zur Höchstpersönlichkeit der Geldstrafe”. *Festschrift für Karl Lackner zum 70. Geburtstag am 18. Februar 1987* içinde, editör Küper, Wilfried, 455-469. Berlin: De Gruyter, 1987.
- İşoğlu, Tarık Polat. *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Adli Para Cezası*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2008.
- Jäger, Christian. *SK-StGB*. Editör Wolters, Gereon. 9. Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2017.
- Kaşka, Hakan. “Kabahatlerin Beyaz Hüküm Niteliğindeki Normlarla Düzenlenebilmesi Meselesi (Kabahatler Kanunu m. 4/1 Üzerine Bir İnceleme)”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3, S. 2 (2013): 168-249.
- Kett-Straub, Gabriele ve Kudlich, Hans. *Sanktionenrecht*. München: C.H.Beck, 2017.

- Koca, Mahmut. “Özel Af ile İnfaz Rejimine İlişkin Düzenlemelerin Özellikleri (7242 Sayılı Kanun’la Değiştirilen İnfaz Kanunu’nun Geçici 6. Maddesinin Hukuki Niteliği ve Anayasa Mahkemesinin Kararının Değerlendirilmesi)”. *Anayasa Yargısı* 38, S. 1 (2021): 1-41.
- Koca, Mahmut, ve Üzülmez, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. 15. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Korkut, Levent ve Otacı, Cengiz. *Türk Kabahatler Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Meier, Bernd-Dieter. *Strafrechtliche Sanktionen*. 5. Auflage. Berlin: Springer, 2019.
- Özbek, Veli Özer, Doğan, Koray ve Bacaksız, Pınar. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. 13. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. 18. Bası. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Roxin, Claus. *Strafrechtliche Grundlagenprobleme*. Berlin: De Gruyter, 1973.
- Roxin, Claus, ve Greco, Luís. *Strafrecht - Allgemeiner Teil. Band 1: Grundlagen - Der Aufbau der Verbrechenslehre*. 5. Auflage. München: C.H.Beck, 2020.
- Saliger, Frank. *NK-StGB*. Editör Kindhäuser, Urs, Neumann, Ulfrid, Paeffgen, Hans-Ullrich ve Frank Saliger. 6. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2023.
- Tipold, Alexander. *Leukauf/Steininger StGB: Strafgesetzbuch Kommentar* içinde, 4. Auflage. Wien: Linde Verlag, 2017.
- Ünsal, Erdal M. *Makro İktisat*. 11. Baskı. Ankara: Murat Yayınları, 2017.
- Zipf, Heinz. “Probleme der Neuregelung der Geldstrafe in Deutschland”. *ZStW* 86 (1974): 513-544.
- . “Zur Ausgestaltung der Geldstrafe im kommenden Strafrecht”. *ZStW* 77 (1965): 526-562.